

REPORTATGE

La lluita del Delta contra el mosquit

El canvi climàtic i la cada cop més freqüent inundació del delta de l'Ebre faciliten la invasió de mosquits i l'increment de transmissió de malalties

Delta de l'Ebre Paula Pedrero

El delta de l'Ebre és l'indret de Catalunya amb més potencialitat de mosquits, tenint en compte la seua àmplia superfície (32.000 ha) i la seua orografia. A més d'este context propici, la crisi climàtica i ambiental facilita la invasió de mosquits, així com l'increment de transmissió de malalties. En este sentit, els esforços per a mantenir a ratlla este insecte no han deixat d'augmentar en els últims anys. Enguany, el Consorci de Polítiques Ambientals de les Terres de l'Ebre (COPATE) ja ha fet les tres fumigacions als arrossars programades anualment i, pel que fa al control dels mosquits dels espais naturals, ja s'han tractat unes 4.000 hectàrees.

Raül Escosa, el tècnic del COPATE que està darrere dels tractaments, explica que l'element limitant pels mosquits és el medi aquàtic, i que "busquen aigua que no siga estable i permanent, sinó fluctuant". En este sentit, el Delta és l'espai idoni per a la seua propagació i reproducció. Actualment, hi habiten cinc tipus de mosquits, que es distribueixen en funció de tres zones diferenciades: l'*Ochlerotatus caspius*, a la zona natural; els *Anopheles atroparvus* i els *Culex modestus*, als arrossars; i els *Culex pipiens* i els *Aedes albopictus* - també conegut com a mosquit tigre-, a les zones urbanes.

L'ERRADICACIÓ, "MISSIÓ IMPOSSIBLE" Avui, a Catalunya hi ha tres organismes públics que controlen el mosquit, i a tot Espanya tan sols n'hi ha un més, a Huelva. "Sempre hem tingut l'exemple de Fran-

A l'esquerra, antic dispensari antipalúdic de Sant Jaume d'Enveja, inaugurat el 1925. A la dreta, fitxa informativa sobre el paludisme. A sota, l'avioneta amb què s'efectuen els tractaments aeris. / COPATE

ça, un gran referent del Mediterrani que controla les poblacions des de Perpinyà fins a Marsella. Tot i que el gran esforç que es fa per part de les administracions locals i territorials, cal molta més educació ambiental", explica el tècnic del COPATE. I afegí: "No erradicarem el mosquit al Delta, és impossible".

El Delta s'inunda cada cop amb més facilitat, i això, segons els ex-

perts, podria produir cada cop més mosquits. De fet, està tenint lloc una desestacionalització d'este insecte, que ara té una alta presència de març a finals d'octubre. "A la vegada, el Delta també està experimentant una desestacionalització a escala humana. Hi venen turistes tot l'any i, per tant, hem de treballar perquè els turistes estiguen còmodes durant un període de temps

més llarg".

També han canviat els productes utilitzats en la lluita contra el mosquit, que cada vegada són menys tòxics i més selectius. Actualment, s'empra el BTI, que actua en l'erradicació del mosquit i la mosca negra. Tanmateix, este té diversos inconvenients, el principal dels quals, és el seu preu. "En un matí gastes 10.000 euros en producte", concreta Escosa. Per altra banda, el BTI actua per ingesta, i no per contacte. A la pràctica, això condiciona àmpliament la tasca dels tècnics del COPATE, que han d'actuar quan els mosquits mengen i, per tant, com a màxim 48 hores després de detectar les larves.

FEBRE GROGA AL DELTA? En els darrers anys han aparegut estudis que preduen que tant el mosquit tigre com el mosquit de la febre groga tindran més fàcil la seua expansió cap a zones avui temperades a me-

sura que les temperatures mitjanes van pujant. En este context, Europa podria arribar a ser envaïda pel mosquit de la febre groga (*Aedes aegypti*), ja que la regió mediterrània, en un parell de dècades, tindrà les condicions climàtiques idònies perquè pugui completar el seu cicle. Els autors d'estos estudis estimen que, el 2030, regions d'Espanya, Portugal, Grècia i Turquia compliran els requisits climàtics perquè s'establisca l'espècie.

Per la seua banda, Escosa admet que les noves espècies que vindran són mosquits *Aedes*, els quals suposen greus problemes de salut, ja que són bons transmissors d'arbovirosis, com són el Dengue, el Zika, el Chikungunya i la febre groga. Tanmateix, l'expert destaca el protocol de detecció d'arbovirosis, en què participen el Departament de Salut de la Generalitat, els agricultors i el mateix COPATE, entre d'altres. ■

Els orígens

El 1850, amb la construcció del primer canal de l'Ebre, arriben els mosquits al Delta. Anteriorment, este ecosistema s'inundava en poques ocasions, però a principis del segle XIX, amb la ràpida extensió del conreu de l'arros a la zona, va créixer notablement la presència de mosquits en una zona ja de per si humida, amb llacunes d'aigües estancades.

Juntament amb el mosquit, el paludisme o malària no va trigar a arribar al territori. En aquells moments, el conreu de l'arros requeria d'un gran nombre de treballadors, que vinguts de terres valencianes o andaluses

feien possible l'obtenció de la collita anual. Este fet va ser un element clau en l'extensió de la malaltia, ja que molts d'estos temporers provenien de zones infectades. A més a més, les condicions en què vivien tant estes persones com els habitants del Delta feien més fàcil la seua propagació.

Davant l'augment de malalts, la Direcció General de Sanidad es va veure obligada a instaurar diversos dispensaris antipalúdics a la zona. La campanya antipalúdica va donar

peu a l'estudi de la biologia del mosquit transmissor, del gènere *Anopheles*, que va permetre engegar una lluita integrada basada en l'educació ambiental de la població sobre les mesures que calia adoptar per a disminuir les possibilitats d'infecció, l'edició de fitxes informatives que es trobaven en els dispensaris i la millora de la salubritat de les cases.

Tots estos canvis van possibilitar l'erradicació del paludisme al delta de l'Ebre cap

als anys 50. El mosquit, però, continua ben present i arrelat al territori. Així ho explica Escosa, que subratlla que des de fa 32 anys el Delta ha patit episodis de crisis importants. "El que intentem és reduir la població al mínim, però cal considerar què és un territori complex perquè hi conflueixen múltiples interessos: la població, el riu, l'agricultura, etc.". De fet, la influència de les excessives poblacions d'esta espècie sobre les infraestructures turístiques i els pobles, molts construïts a prop dels seus focus larvaris, va ser el desencadenant de la creació del CODE l'any 1997 (ara COPATE).